

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 75 - No. 10 oktober 1973

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Voor uw boekenkast

VERZAMELBANDEN

Wij hebben voor U in voorraad genomen :

VERZAMELBANDEN

geschikt om twee jaargangen van het Groentje in op te bergen.

Deze, met de grootste zorg uitgevoerde banden zijn een sieraad in Uw boekenkast.

De prijs is slecht f 9,50 excl. verzendkosten.

Openingstijden

Het Bijenhuis is ook 's zaterdags voor U geopend.

De openingstijden op zaterdag zijn: van 9 tot 12 uur.

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GRINTWEG 273

Algemene Bank Nederland-Wageningen.

rekening nr. 53.90.42.900.

Giro 823276

Telefoon 08370 - 12863

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink en H. G. Maagendans. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijltjes. Giro 84 68 01.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

Het vetkruid (*sedum spectabile* Bor.) werd in 1868 uit China geïmporteerd. De vlakke rose bloemschermen, die bij een gunstige standplaats wel een doorsnede van 20 cm. kunnen bereiken, verschijnen eind aug. begin sept. en zijn een feestdis voor bijen, zweefvliegen en vlinders. Op de foto behalve een paar bijen, enkele exemplaren van de Kleine Vos (*aglais urticae*) waarvan de donkere rupsen op brandnetel (*urticaceae*) leven. De plant groeit op elke grond, ook in gedeeltelijke schaduw en is makkelijk te scheuren.

DE BIJEN EN HET RECHT

In de „Nederlandse Jurisprudentie 1973" onder no. 350 is de volgende overweging en voorlopige beslissing van de Arr. Rechtbank te Dordrecht opgenomen. Hoewel de procedure nog loopt en een nadere uitspraak blijkens verkregen informatie nog niet heeft plaats gehad, achten wij het in het belang van de imkerij hieraan reeds thans aandacht te schenken. Hieronder dus eerst de letterlijke tekst van de publicatie:

ARR.-RECHTB. DORDRECHT, (Enkelv. Kamer)
7 maart 1973. (Mr. André de la Porte).

Aansprakelijkheid voor schade door bijen toegebracht aan komkommerteelt in kassen.

Nu de door gedaagde gebruikte bijenkasten vlak bij eisers kassen stonden en vast staat dat er in die kassen bijen zijn geweest, die daar schade hebben toegebracht, wordt bewezen geacht dat onder die schadeveroorzakende bijen gedaagdes bijen zijn geweest. Niet van belang is of ook andere bijen schade veroorzaakt hebben.

Schade is alleen voor verhaal op de bijengebruikers vatbaar voor zover die gebruikers het laten uitvliegen van de bijen verwijtbaar is. Dit is in ieder geval zo voor de periode na 1 mei, daar dit krachtens de Bijenverordening Dubbeldam verboden was. Indien geen verordening regelen stelt, dient van geval tot geval bezien te worden, of de bijenhouder met het oog op de belangen van de komkommerteler zijn bijen het uitvliegen in de omgeving van de komkommerkassen dient te beletten dan wel of de komkommerteler wegens de belangen van de bijenhouder dat uitvliegen dient te aanvaarden en zelf maatregelen ter bescherming van zijn teelt tegen bijenschade dient te nemen.

Nu bij de Bijenverordening uitdrukkelijk een „gesloten seizoen" werd ingevoerd en voor dit seizoen de belangen van de komkommerteler dus voorrang kregen, staat als tegenhanger daartegenover, dat voor de overblijvende tijd de bijenhouder in principe vrij was zijn bijen te laten uitvliegen.

(B.W. art. 1404)

W. Valk, te Dubbeldam, gemeente Dordrecht,
eiser, proc. Mr. H. W. ten Holter,

tegen

A. Bijl, te Dubbeldam, gemeente Dordrecht,
gedaagde, proc. Mr. W. Beernink.

Ten aanzien van het recht:

1. De vordering betreft de schade, die door bijen in de periode van 1 april t/m 24 mei 1969 aan de komkommerteelt van eiser is toegebracht.
Gedaagde had gedurende deze tijd in zijn boomgaard te Dubbeldam, gelegen naast het terrein waarop de komkommerkassen van eiser stonden, vier kassen met bijen staan, welke hij ter bestuiving van zijn vruchtbomen gehuurd had.
2. Volgens eiser hebben deze bijen zich, toen de bloeitijd van de bomen voorbij was, gestort in zijn kassen en daardoor schade veroorzaakt. Primair acht eiser gedaagde te dezer zake aansprakelijk op grond van art. 1404 B.W. als gebruiker van de bijen, waarvan hij zich voor zijn boomgaard bediende, subs. op grond van art. 1401 B.W. doordat gedaagde onrechtmatig jegens eiser zou hebben gehandeld door de bijen daar te laten staan terwijl de boomgaard uitgebloeid was, hoewel hij kon weten en wist, dat daardoor schade in eisers kassen zou worden veroorzaakt.
Ten slotte beroept eiser zich op de bijenverordening van Dubbeldam en stelt, dat gedaagde in strijd daarmee heeft gehandeld door na 1 mei kassen met uitvliegende bijen te houden.
3. Gedaagde betwist niet, dat bijen schade aan eisers komkommers hebben toegebracht. Hij ontkent echter, dat bijen uit de in zijn boomgaard geplaatste kassen dat hebben gedaan, waartoe hij stelt dat bijen vijf km of daaromtrent gaan vliegen om voedsel te halen, dat op ongeveer 2 km afstand van de kassen van eiser een bijenhouder woont, die 40 kassen met bijen bezit en dat in de bossen van Repelaer 6 à 8 kassen staan, terwijl voorts bijenzwermen zich op de meest onverwachte plaatsen kunnen vastzetten en wilde bijen zich op eisers kassen gestort zouden kunnen hebben.

Verder ontkent gedaagde de bijenkasten te hebben laten staan nadat de boomgaard uitgebloeid was.

Dan doet gedaagde een beroep op een volgens hem tussen komkommertelers en imkers gesloten overeenkomst, krachtens welke in dat jaar de kasten tot 25 mei zouden hebben mogen blijven staan.

Ten slotte stelt gedaagde, dat eiser de kassen met bijengaas had moeten afschermen.

4. Eerst de door gedaagde gestelde overeenkomst.
Gedaagde heeft bij dupliek overgelegd een stuk, dat de overeenkomst zou behelzen. Blijkens de tekst zou hij gesloten zijn tussen enerzijds „de Groenten- en Fruitveiling Zwijndrecht en Omstreken” en anderzijds de „Afd. Dordrecht en Omstreken van de Vereniging tot bevordering van de Bijenteelt in Nederland” en een aantal met name te noemen bijenhouders.
Daargelaten hetgeen eiser overigens heeft gesteld m.b.t. deze overeenkomst gaat het door gedaagde erop gedane beroep in ieder geval hierom niet op, omdat de tekst in art. 5 uitdrukkelijk een uitzondering maakt voor gemeenten waar een bijenverordening geldt (waarbij eveneens uitdrukkelijk Dubbeldam genoemd wordt), in welke gemeenten niet de bij de overeenkomst vastgestelde periode voor het „gesloten seizoen” (28 mei t/m 20 sept.), doch het bij verordening daarvoor vastgestelde tijdvak geldt.
5. De bijenverordening van Dubbeldam verbod — behoudens ontheffing — vanaf 1 mei t/m 7 sept. bijenkasten enz. met uitvliegende bijen te hebben.
Gedaagde heeft in strijd gehandeld met deze verordening. Te dezer zake heeft de Ktr. hem schuldig verklaard zonder oplegging van straf.
6. Gedaagde is als gebruiker van bijen op grond van art. 1404 B.W. in principe aansprakelijk voor door deze dieren veroorzaakte schade.
Onderzocht dient te worden of de gestelde schade door deze bijen is veroorzaakt, hetgeen gedaagde betwist. Nu deze bijen vlakbij eisers kassen stonden en vaststaat, dat er in die kassen bijen zijn geweest, die daar schade hebben toegebracht, is uitermate onaannemelijk, dat onder die schadeveroorzakende bijen geen bijen uit de door gedaagde gehuurde kasten zouden zijn geweest. Gedaagde biedt trouwens geen bewijs van deze onaannemelijke stelling aan.
7. Echter is de schade alleen voor verhaal op de bijengebruikers vatbaar voor zover die gebruikers het laten uitvliegen van de bijen verwijtbaar is.
De vraag rijst in hoeverre de bijenhouder rekening dient te houden met de mogelijkheid dat zijn bijen schade zullen veroorzaken.
8. In ieder geval is aan gedaagde verwijtbaar, dat hij zijn bijen in de periode vanaf 1 mei heeft laten uitvliegen, daar hem dit krachtens de gemeenteverordening verboden was. Een ontheffing was aan gedaagde niet verleend. Eiser mocht erop rekenen, dat er geen geregistreerde bijen in de lucht waren en behoefde dus niet met het oog op de belangen van bijenhouders — ter beperking van op hem te verhalen schade — zijn kassen af te schermen.
9. Indien geen verordening (of overeenkomst) regelen stelt dient van geval tot geval bezien te worden of de bijenhouder met het oog op de belangen van de komkommerteler zijn bijen het uitvliegen in de omgeving van de komkommerskasten dient te beletten dan wel of de komkommerteler wegens de belangen van de bijenhouder (en/of de fruitkweker) dat uitvliegen dient te aanvaarden en zelf maatregelen ter bescherming van zijn teelt tegen bijenschade dient te nemen.
Door de onderhavige bijenverordening van Dubbeldam trad echter ter plaatse een zekere formalisering van de toestand op in dier voege, dat, nu — naar mag worden aangenomen na afweging van de belangen van alle betrokken pp. — uitdrukkelijk een „gesloten seizoen” werd ingevoerd en voor dit seizoen de belangen van de komkommerteler dus voorrang kregen, als tegenhanger daartegenover staat, dat voor de overblijvende tijd de bijenhouder in principe vrij was zijn bijen te laten uitvliegen.
Natuurlijk gaat die vrijheid niet zover, dat laten uitvliegen in de vrije periode nimmer verwijtbaar zou kunnen zijn, maar de door eiser gestelde omstandigheden zijn niet van

dien aard, dat daarin een genoegzaam verwijt jegens gedaagde gelegen is.

10. Uit het voorgaande volgt, dat eiser zou moeten specificeren welk deel van de door hem gestelde schade voortspuit uit aanwezigheid van bijen in zijn kassen voor 1 mei en welk deel uit die aanwezigheid nadien.

(Hiertoe een comparitie van pp. gelast.

Red.)

Voor degenen die van de situatie ter plaatse niet op de hoogte zijn diene, dat ten tijde van het gebeurde — voorjaar 1969 — ter plaatse een bijenverordening gold, die blijkens ingewonnen inlichtingen niet meer werd gehanteerd, wat natuurlijk aan de rechtsgeldigheid daarvan niets afdoet. De Kantonrechter heeft vermoedelijk met het oog hierop in de strafvordering wegens overtreding van deze verordening een schuldig verklaring zonder oplegging van straf uitgesproken.

Waar het hier over gaat is de burgerrechtelijke procedure, teneinde op grond van „onrechtmatige daad” een vergoeding voor de geleden schade te verkrijgen. Onder het begrip „onrechtmatige daad” valt ook „een handelen dat indruist tegen de zorgvuldigheid, welke in het maatschappelijk verkeer betaamt t.a.v. een anders persoon of goed”. Het aangehaalde art. 1404 B.W. bepaalt „De eigenaar van een dier, of degene die zich van hetzelfde bedient, is, zolang hetzelfde tot zijn gebruik verstrekt, aansprakelijk wegens schade welke het dier heeft veroorzaakt, hetzij hetzelfde onder zijn toezicht en bewaring, dan wel verdwaald of ontsnapt zij”. Wij kunnen daar tegenover stellen dat het zelfs helemaal niet bewezen behoeft te worden geacht dat de schade inderdaad door **honingbijen** is toegebracht. Het is een algemeen bekend feit dat slechts enkele bestuivende insecten — en dat behoeven helemaal geen honingbijen te zijn — die een komkommerkas binnenkomen, een zodanige bestuiving kunnen tweeg brengen dat daardoor een groot aantal z.g. zaadkomkommers kunnen ontstaan. Het feit dat de luchtramen van deze kassen niet waren afgeschermd en dus ook hommels, wilde bijen, vliegen en andere bestuivende insecten vrije toegang hadden wordt niet in de overwegingen betrokken.

Vooraf de hommels zijn echte zwervers, die overal, ook in onze huiskamers binnendringen. Dit wordt echter afgedaan met de constatering „Niet van belang is of ook andere bijen schade veroorzaakt hebben” omdat het geding zich beperkt tot datgene wat eiser in zijn eis heeft gesteld.

Echter als dan aan het slot onder 10 wordt gezegd dat eiser zijn schade moet splitsen in vóór

1 mei en na 1 mei toegebrachte schade, zouden wij ons voor kunnen stellen dat er ook een scheiding ware te verlangen in de schade na 1 mei toegebracht door **honingbijen** en die toegebracht door andere insecten.

Onder 6 wordt gesteld dat het uitermate onaannemelijk is „dat onder die schadeveroorzakende bijen geen bijen uit de door gedaagde gehuurde kassen zijn geweest” en dat „Gedaagde geen bewijs van deze onaannemelijke stelling aanbiedt”. Uit de stukken blijkt niet dat eiser bij zijn vordering het bewijs van het tegendeel heeft geleverd, hij zal dat ook nimmer kunnen. Men bedenke hierbij evenwel, dat anders dan bij een strafrechtsprocedure, waarbij het wettig en overtuigend bewijs moet worden geleverd, het burgerlijk rechtsgeding een geding tussen partijen is. Als de ene partij (eiser) stelt dat bijen schade aan zijn komkommers hebben toegebracht, hetgeen door de andere partij (gedaagde) niet wordt betwist, dan wordt dat feit als bewezen aanvaard.

Het onder 9 gestelde dat nu — naar mag worden aangenomen na afweging van de belangen van alle betrokken partijen — krachtens de bijenverordening een „gesloten seizoen” werd ingevoerd, zodat de belangen van de komkommer teelt voorrang krijgen” is geen sterk argument, daar de verordening nimmer stringent is gehandhaafd en inmiddels is ingetrokken. Ten aanzien van de „afweging van de belangen van alle betrokken partijen” zouden wij willen opmerken dat de fruittelers voor de bestuiving op de bijen is aangewezen, terwijl de komkommer teler op vrij eenvoudige wijze de luchtramen van zijn kassen had kunnen afschermen.

De rechter acht het uitermate onaannemelijk dat de schade niet mede is veroorzaakt door bijen uit de gehuurde kassen. Met hetzelfde recht achten wij — imkers — gezien de **bewezen** bloemvastheid en plaatsvastheid van de bijen, het minder aannemelijk dat de op de fruitbloesem ingevlogen bijen een bezoek zouden gaan brengen aan de schaarse komkommerbloemen, terwijl ontkend wordt dat deze bijenkassen nog na de bloei in de boomgaard zijn blijven staan.

De Rechter acht in de vrije periode vóór 1 mei de door eiser gestelde omstandigheden niet van dien aard dat daarin genoegzaam verwijt (aansprakelijkheid) jegens gedaagde is gelegen. In feite wordt dus toch de hele zaak opgehangen aan het bepaalde in de inmiddels vervallen Komkommerverordening, hetgeen ook blijkt uit het feit dat de Rechter gelast heeft een specificatie op te stellen van de schade welke vóór en na 1 mei is ontstaan.

Wij zien met belangstelling de verdere ontwikkeling in deze zaak tegemoet.

BEGINNERSRUBRIEK

Deze maand wilde ik nog even met u nakaarten over de merkwaardige heidedracht(?) van dit jaar en daar enkele opmerkingen aan verbinden die hopelijk tot enige discussie aanleiding geven. Hoewel naar ik heb begrepen de opbrengst van de heide in het hele land, op enkele kleine uitzonderingen na, heeft geschommeld tussen bijna niets en minder dan niets (dode volken) heeft het volgende in hoofdzaak betrekking op de situatie langs de zuidelijke Veluwezoom.

Dat het een goed heidejaar zou worden werd door niemand verwacht. Aan de voorwaarden daarvoor was eenvoudig niet voldaan. De scheuten waren tekort gebleven bij gebrek aan water in juni en het heidehaantje had op tal van plaatsen behoorlijk huis gehouden zodat hele vlakten een doodse bruine kleur vertoonden.

Dat was b.v. al heel vroeg te zien langs rijksweg 12 (het Hazepad) tussen Arnhem en Veenendaal. Maar de heide is een zeer onberekenbare drachtplant en het doen van voorspellingen is bijzonder gevaarlijk. We gingen dus de heide bekijken en vonden dat ze er op de plaats waar wij de laatste jaren hadden gestaan nog niet zo gek voorstond. Dies togen we op 14 augustus toch nog met acht volken naar de heide onder de gemeente Rozendaal.

Aan de uitzonderlijke droogte kwam nog steeds geen einde, niet alleen kwam er geen druppel regen, maar de wind zat hardnekkig aan de oostkant en was zo droog dat het zelfs in de nacht en vroege ochtend niet dauwde. Vele imkers trokken dan ook regelmatig met water naar de hei om de bijenkroeg die zij hadden ingericht vochtig te houden. De drinkplaatsen die ik bij mijn zwerftochten over de hei heb ontdekt zagen zwart van de bijen. Er was natuurlijk geen dracht.

In deze situatie kwam in de derde decade van augustus, de 10 dagen waarin in deze streek in normale jaren de grote klap moet komen, geen verandering en in het weekend van 25 augustus met schraal zonnig weer kwam er nauwelijks een bij op de vliegplank. Toen kwamen er een paar buitjes en daarna werd er wat nectar binnen gebracht. Toen op 14 september de bijen werden teruggehaald zaten er 's avonds om 6 uur in de laagstaande avondzon nog bijen in de heiranden langs de denneaanplant en aan de

wijze waarop zij van bloem tot bloem over de bloeiaartjes liepen was te zien dat daar nog dracht was. Als de ontwikkeling van de hei beter was geweest zou er, wat trouwens eerder vertoond is, in de eerste helft van september wellicht nog enige opbrengst zijn geweest. Een inspectie van de volken na thuiskomst op zaterdag 15 september leidde tot zeer verrassende resultaten. Tegen de verwachting — gezien de slechte drachtomstandigheden — hadden alle volken veel broed, in hoofdzaak verzegeld broed maar ook eitjes en larven in alle stadia van ontwikkeling. Maar waar ik eenvoudig stom verbaasd van was, dat was de hoeveelheid onverzegelde honig, in enkele kasten zowel in de broedramen als in de honingkamerramen.

De honing was nog zo dun dat deze bij het afslaan van de ramen naar alle kanten spatte en deze honing moest dus in de laatste dagen voor het terughalen van de volken zijn binnen gebracht. Er was slechts hier en daar op de raten een enkel verzegeld celletje te vinden. Dit nu is iets wat uw rubriekschrijver in de bijna 40 jaren dat hij met zijn bijen naar de heide gaat nog niet eerder heeft meegemaakt.

In één kast was dit zelfs van dien aard dat de moer bijna geen lege cellen had om te leggen.

Overigens is dit wel een bijzonder geval wat om enige toelichting vraagt.

Ik had in het voorjaar een bijzonder sterk volk wat de onhebbelijke eigenschap had bijzonder agressief te zijn, wat ik mede met het oog op de burens eenvoudig niet kan hebben. De kast werd dus verplaatst, waardoor de vliegbijen zich bij de buurvölkeren moesten inbedelen en ik tegelijkertijd van de steekduivels werd verlost, daarna de moer opgezocht en naar de eeuwige jachtvelden gezonden en de ramen met broed en jonge bijen op een ander volk gezet, veiligheidshalve met een krant er tussen.

De natuurlijke verhouding tussen broedbijen en haalbijen in dit versterkte volk werd daardoor dermate verstoord dat dit alras zwerfde. De moer was geknipt dus de zwerm vloog terug op de kast. Op 16 juni tuutte de jonge moer en de volgende morgen werden de doppen uitgebroken. Daarbij is waarschijnlijk een dopje over het hoofd gezien want op 25 juni gaf dat volk weer een enorme zwerm, die zeker vier pond woog.

Daar ik er tegen opzag uit deze grote zwerm een onbevruichte moer, die nog al bewegelijk en snel ter been zijn, te gaan zoeken werd deze zwerm opgezet op 10 ramen met kunstraat. Toen deze moer eenmaal aan de leg was ging ze zo hard dat er al gauw een honingkamer, eveneens met 10 ramen met kunstraat moest worden opgezet om deze tante de nodige broedruimte te verschaffen.

Op de bij mij slechte zomerdracht gaf dit volk vanzelfsprekend geen opbrengst, maar omdat deze nazwermen, zoals bekend mag worden verondersteld, het als regel op de hei bijzonder goed doen, ging het volk mee naar de hei en werd bij terugkeer eerst weer nagekeken. In de honingkamerramen, die keurig waren uitgebouwd en duidelijk bebroed waren geweest, geen broed maar wel in alle ramen behalve de kantramen onverzegelde honing. Dus was een inspectie van de broedkamer noodzakelijk. In de broedkamer hetzelfde beeld. Het volk leek moerloos maar het gedrag van de bijen wees daar helemaal niet op. Bij een nauwkeurige inspectie van de broedkamerramen bleek op één van de raten een half afgebeten moerdop aanwezig te zijn en nadat de bril er bij was opgezet ontdekte ik in de middelste raten vlak boven de onderlat een klein stukje raat met pas gelegde eitjes, terwijl verder alle cellen van de bewuste ramen gedeeltelijk met verse onverzegelde honing waren gevuld.

Voor dit geval zijn twee oplossingen mogelijk. Of de moer is tijdens het transport naar de heide omgekomen, wat minder waarschijnlijk is omdat dan al ruim een week voor de controle het laatste broed was uitgelopen — of het is een geval van stille moerswisseling. In het laatste

geval hebben de bijen toen er geen broed meer te verzorgen was en er klaarblijkelijk plotseling een dracht inzette alles met losse honing volgedragen zodat er praktisch geen legruimte voor de moer overbleef.

Dat de volken ondanks het uitblijven van een behoorlijke dracht toch flinke broednesten hadden is niet zo'n vreemd verschijnsel. In de goede jaren met zware dracht zetten de bijen alles op alles om zoveel mogelijk binnen te slepen en laten de broedaanzet eenvoudig in de steek. Juist in die jaren komen we met kleine broednesten van de hei terug.

In de magere jaren is er in ieder geval altijd voldoende stuifmeeldracht en geeft de hei, als het niet te koud is altijd nog wel voldoende om de broedaanzet aan de gang te houden. In het bijzonder lage nachttemperaturen hebben daar veel invloed op, maar daar kunnen we nog wel wat aan doen door een beschutte opstelling (zie foto). Ook een goede afdekking van de honingkamers met meerdere kleedjes of een laag kranten onder de deksel kan van belang zijn. Als de bijen niet in de honingkamer willen werken en alles in de broedkamer opslaan is dat, vooropgesteld dat het sterke volken zijn, meestal een gevolg van het feit dat het in de nacht, wanneer de ingebrachte nectar gewoonlijk naar de honingkamer wordt gebracht, boven te koud is.

Het zal u wel opgevallen zijn dat er bij goede dracht overdag soms bijna geen bij in de honingkamer te vinden is.

Het jaar 1973 was helemaal een buitengewoon jaar voor de imkerij en voor veel imkers een erg slecht jaar, maar deze heide-ervaring was wel zeer merkwaardig.

Ramen en raten van kunststof

(plastics)

Er bestaat bij de imkers een duidelijke en begrijpelijke belangstelling voor plastic kasten en ramen. In het sept.no. werd daaraan door de Hr. W. Hulscher nog aandacht besteed.

Teneinde al te vooruitstrevende imkers te behoeden voor aankopen, die misschien tot teleurstelling kunnen leiden nemen wij hierbij een publicatie over uit het julinummer 1973 van de "Rheinische Bienenzeitung". Daarin worden onder de officiële mededelingen van de "Deutsche Imkerbund" de resultaten vermeld van een aantal proeven met plastic ramen en raten.

De proeven werden op verzoek van de fabrikant genomen en de ramen werden gebruikt in normale productievolken, in afleggers en voor het opzetten van zwermen. In 1971 begon men met ramen in afleggers die overwinterd werden.

In 1972 werden de ramen in drie grote volken gehangen en werden er twee nazwermen op opgezet.

De proeven leidden tot de volgende uitspraken:

1. De raten waren niet vormvast.
2. Zij werden slechts aarzelend in gebruik genomen.
3. Een regelmatige broedstand kwam pas na herhaald bebroeden voor, bij het leggen van eitjes werden steeds afwijkende toestanden geconstateerd, zoals het beleggen van pas half uitgebouwde cellen.
4. De ontwikkeling van het volk verloopt niet vlot. Al voordat het volk zijn volle sterkte had bereikt vertoonde het zwermneigingen.
5. Zwermen namen de plastic raten wat eerder in gebruik dan normale volken. Zwermen hebben trouwens altijd een grotere bouwdrift.
6. De in de advertentie steeds weer naar voren gebrachte goede eigenschappen van kunststof-ramen en raten kunnen niet worden bevestigd.

OFFICIELE MEDEDELINGEN

De Stichting „Het Limburgs Landschap” bericht ons dat zijn postadres is gewijzigd in „Stichting Het Limburgs Landschap” Postbus 696 Venlo 5600. Het verzoekt alle correspondentie aan dit adres te richten omdat dit een vlotte afdoening van zaken waarborgt.

Wij geven u in overweging het opgegeven adres

in de „Regeling voor het Plaatsen van Bijenvolken” opgenomen op blz. 113 van het juli/augustusnummer van ons blad meteen te wijzigen, ten einde vergissingen te voorkomen.

Postpakketten, bestemd voor de stichting behoren steeds aan het straatadres: Vijverhofstraat 1 Venlo te worden geadresseerd.

Het Bestuur van de Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland deelt mede, dat de heer ir. J. F. A. M. Mommers afscheid zal nemen als rijksbijenteeltconsulent wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Bij deze gelegenheid zal de Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland hem een afscheidsreceptie aanbieden in de van Dalsumzaal van de Stadsschouwburg te Tilburg.

De receptie wordt gehouden op 31 oktober 1973 van 16.30 uur tot 18.00 uur. Het Bestuur van de Bedrijfsraad stelt een ieder die hiervan gebruik wenst te maken in de gelegenheid om van de heer ir. J. Mommers afscheid te nemen.

Mr. L. R. J. Ridder van Rappard,
voorzitter.

J. C. A. Lauwers,
secretaris.

De lezer schrijft

Op een zonnige zomerse zondagmiddag in het eind van augustus bracht ik een bezoek aan mijn bijen op het Uddelerveld. Daar ik van mening was, dat zij evenals ik wel een flinke portie dorst zouden hebben, had ik een paar jerricans met water meegenomen om de ter plaatse gemaakte bijenkroeg een stevige waterinjectie te geven. Tijdens mijn bezigheden aldaar arriveerden een paar wandelaars, die geïnteresseerd naar de volle jerricans stonden te kijken en opmerkten: „U hebt al een best voorraadje honing geogst”. Toen zij even later zagen, dat die „honing” in de bijenkroeg werd gegoten, snapten zij er niets meer van.

Na de belangstellende wandelaars een bijenkap over de oren te hebben getrokken, konden ze de bijenkroeg van nabij bekijken, waar ze ontdekten, dat duizenden bijen er zich te goed deden aan water. Bij het weggaan merkten ze op, dat ze nooit hadden kunnen bevroeden, dat een imker speciaal naar de heide was gekomen om zijn bijen een verfrissing aan te bieden.

Na deze aanloop rijst de vraag of er nu werkelijk op de heide geen water voor de bijen is te vinden. Normaliter is dat wel het geval, bijen zijn immers vernuftige wezens, die altijd wel een druppeltje water onder een blaadje in het beboste randgebied weten te vinden. Overigens bevinden er zich doorgaans wel een paar ven-

nen, sloten of plassen in de omgeving. Is dat ook niet het geval, dan laat een regenbuitje of een nachtelijk dauwtje wel het een en ander achter in de onderbebassing langs de heidevelden.

Dit alles ontbrak helaas op het grote Uddeler heideveld; het was er deze zomer zo langdurig warm en droog, dat de bijen te kampen kregen met onvoldoende vochtigheid om in de meest elementaire behoeften te kunnen voorzien; hoewel de waterdraagsters de gehele omgeving afspeurden kwamen zij onverrichter zake terug.

Ofschoon de grootste behoefte aan water zich voordoet tijdens de voorjaarsbroedaanzet — in die dagen neemt een volk gemiddeld een halve liter water per dag op — kunnen zich bij grote hitte en aanhoudende droogte kritieke perioden voordoen, zoals deze zomer bij uitzondering het geval was. Hoe belangrijk een regelmatige wateraanvoer is, tonen ons de vele Zwitserse imkers; zij hebben hun volken, geconcentreerd in bijenhuisjes, vrijwel altijd voorzien van een goed werkende bijenkroeg, die bij voorkeur gevoed wordt met hemelwater.

Na dit relaas zult u zich afvragen hoe het dan gesteld is met het vocht, aanwezig in de nectar. Het is immers bekend, dat de waterconsumptie uit een nabij gelegen waterput eindigt op het moment, dat een grote dracht aanvangt; het

watergehalte, aanwezig in de nectar, voorziet dan in de behoefte aan het onontbeerlijke vocht.

Zijn de weersomstandigheden echter ongunstig, dan droogt de nectar bron in de loop van de morgen uit om mogelijk tegen de avond weer op gang te komen; soms wordt de nectar zo dik vloeibaar, dat er nagenoeg geen vocht meer uit betrokken kan worden.

De situatie op de heide kan dan zo kritiek worden, dat in de eerste plaats ter wille van de broedaanzet, water aangevoerd moet worden, ook al heeft het broednest op de heide de neiging af te gaan nemen.

Deze zomer zagen we danook diverse variaties van bijenkroegen te midden van de paarse heide op het Uddelerveld; zelfs trof ik iemand aan, die de voerbak van Mommers voor dit doel gebruikte, hetgeen mij een aardig idee leek, want daaruit verdampt het water niet zo snel, terwijl het aangevoerde water voorts niet door de honderden andere bijenvolken van minder bezorgde imkers wordt aangesproken.

Een wandeling langs de ettelijke bijenkroegen toont wel aan, dat er voor gezorgd moet worden, dat het water niet te snel verdampt; het reservoir, in welke vorm ook aangelegd, moet bij voorkeur enige diepte en een klein verdampingsoppervlak bezitten. De bovenzijde ware af te dekken met wat korstmos, denneappels of een paar heidestronken om te voorkomen, dat er bijen verdrinken.

Daar we weten, dat bijen erg gesteld zijn op lekker warm water (ondiepe modderplasjes en mestvaalten) geven we ze geen koud water. De goed functionerende bijenkroegen waren stuk voor stuk zwart van bijen, hetgeen mij de overtuiging gaf, dat er een grote behoefte aan water bestond.

De honingopbrengst van de heide was in deze droge gebieden zeer slecht; bij controles bleek, dat er bijen waren, die midden op de dag, terwijl de heide op zijn mooist was, zich te goed deden aan de suiker, die we als zorgzame imkers gewend zijn naar de heide mede te geven in de suikerraampjes; van andere imkers hoorden we dat in enkele gevallen deze suikerraampjes geheel leeg gegeten waren!

De grootte van het broednest was bij de meeste volken ook aanzienlijk minder dan in voorgaande jaren.

1973 gaat voor mij in ieder geval als een slecht heidehoningjaar de geschiedenis in.

J. J. Speelziek,
Apeldoorn.

Bijgaande foto van de bij vele imkers welbekende korfvlechter T. v. Egdome uit Veenendaal ontvingen wij van de Hr. P. Hesselink, Angelslo 6 Rotterdam 23.

Wij nemen gaarne zijn suggestie over om de Hr. van Egdome, die op 18 mei j.l. 84 jaar geworden is, eens in het licht van de schijnwerpers te plaatsen. Van Egdome, nu ongeveer **zeventig** jaar imker en korfvlechter, demonstreert behalve op tal van bijenmarkten en tentoonstellingen zijn vaardigheid in het vlechten ook op de ambachtsdagen in het Rijksmuseum voor Volkskunde, het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. Hij is nog steeds actief en heeft voor dit najaar weer enkele demonstraties in grootwinkelbedrijven op zich genomen.

Wij hopen onze krasse propagandist voor de imkerij nog vele jaren in goede gezondheid bij verschillende evenementen aan te treffen.

De foto werd gemaakt tijdens de vlechtdemonstratie op de bijenmarkt te Veenendaal op 17 juli j.l.

UIT DE JAAGKIEPS

Bijenkrisis in Engeland ?

Uit Financial Times 25-10-'72 nam Irish november '72 het volgende bericht over:

Het lijkt erop, dat de honingproduktie van Engeland dit jaar met 50% is gedaald. En het gevaar dreigt, dat de Engelse bij uitsterft. Dat is het sombere nieuws van de BIBBA (British Isles Bee Breeders Association), een vereniging, die zich ten doel stelt om „de Britse bij voor uitsterven te behoeden". De oorzaken van de instorting van de Engelse honingproduktie zijn: de slechte zomer en het zwakke gestel van de geïmporteerde bijen. Met het doel om de honingproduktie op te voeren hebben Engelse imkers buitenlandse bijen geïmporteerd, hoofdzakelijk uit Italië en Amerika. Deze buitenlandse bijen geven in goede zomers hogere opbrengsten dan hun Britse zusters. Maar in een slechte zomer hebben ze meer honing nodig om in hun eigen behoeften te voorzien en dan blijft er voor de imker dus minder over.

Ook de kruisingen vormen een probleem. Geïmporteerde bijen steken normaal niet meer dan Britse bijen. Maar als ze met de inheemse bij gekruist worden, leveren ze wat een woordvoerder van de Bibba noemde: zeer slecht gehumeurde en onhandelbare bijen.

Op langere termijn stelt de Bibba zich ten doel om een flink aantal zuivere Britse bijen te telen, een soort nationale bijenstoeterij. Maar het kost vier jaar om een werkelijk eerste klas koningin te telen en dus ligt dat doel op dit ogenblik niet binnen de mogelijkheden van de vereniging. In de meeste andere EEGlanden zijn er door de regering gesubsidieerde organisaties van telers, die door middel van K.I. het bijenbestand verbeteren, maar in Engeland wordt dat aan het partikuliere initiatief overgelaten. Tot zover dit bericht, dat klaarblijkelijk niet uit de pen van een optimist is gevloeid.

Het is grappig om je na het lezen van dit sombere nieuws te herinneren, dat een week eerder in dezelfde Financial Times een aankondiging stond vande Raad voor de Ontwikkeling van de (Schotse) Hooglanden en Eilanden. Deze Raad heeft de ontwikkeling van drie bijenstallen gestimuleerd, die samen 400 volken tellen. De Raad werkt aan het totstandkomen van meer

imkersbedrijven en het doel is om van 2000 volken gemiddeld 80.000 pond honing te winnen in het Moray Firthdistrict. Niet **alle** imkers op de Britse eilanden zitten dus in zak en as.

Sterke voorjaarsvolken

Gemiddeld gebruikt een bijenvolk in de wintermaanden de volgende hoeveelheden voedsel:

oktober	636 gram
november	428 gram
december	471 gram
januari	733 gram
februari	1264 gram
maart	1829 gram.

De volken verhongeren dan ook niet in de winter, maar in het voorjaar. De maand april is bijzonder gevaarlijk. Bezuinig daarom niet op de wintervoorraad.

Een volk, dat 8 maal zo sterk is als een ander volk, gebruikt slechts 2 x zoveel wintervoedsel. Om op 20 april volken te hebben, die klaar zijn voor de voorjaarsdracht, zouden we al in febr. moeten drijfvoeren. Dat is onmogelijk. Daarom moeten de volken voor de voorjaarsdracht al in de nazomer sterk gemaakt worden.

Deze wenken geeft NWD februari aan zijn lezers.

Stuifmeel als geneesmiddel

Er verschijnen in de buitenlandse bijenbladen wel eens berichten over de geneeskracht van stuifmeel, die uw rubriekschrijver een glimlach ontlokken. Maar ook ernstige wetenschapsmensen schrijven erover en dus willen we onze lezers een kleine bloemlezing niet onthouden. De Amerikaanse imker Herman Kolb schreef in Scottish '72: Er zijn mensen, die allergisch zijn voor stuifmeel. (Hooikoorts is er een voorbeeld van). Nu wordt er beweerd, dat zulke mensen honing moeten eten, die **ter plaatse** gewonnen is en die dus hetzelfde stuifmeel bevat als het stuifmeel, dat de onaangenaamheden veroorzaakt. Kolb vervolgt: bijen bergen hun stuifmeel op in andere cellen dan de honing en het is van het toeval afhankelijk, of de „plaatselijke" honing juist het stuifmeel bevat, dat de narigheden veroorzaakt. Bovendien zou je veel meer honing moeten eten dan goed voor je is, om een hoeveelheid stuifmeel van enige betekenis binnen te krijgen. En verder: de „plaatselijke" honing die je eet, is misschien gewonnen in aug., terwijl je mogelijk gevoelig bent voor stuifmeel van in mei bloeiende planten.

Een betere manier zou zijn om een stuifmeelval voor je volken te plaatsen en het stuifmeel te

eten, dat binnenkomt op de dag waarop zich de onaangenaamheden voordoen. Dat stuifmeel is dan niet allemáál afkomstig van de plant die kwaad sticht, maar ook dát stuifmeel is erbij en het kan geen kwaad ook het overige stuifmeel tot zich te nemen.

In BBJ 5 februari '72 vonden we vermeld, dat stuifmeel alle stoffen bevat, die voor het leven nodig zijn. Het blad geeft het volgende merkwaardige lijstje van die stoffen: eiwitten, vitaminen, 21 van de 23 aminozuren, vet, koolhydraten, suiker, groei-hormonen, enzymen en andere onbekende stoffen, waar de geleerden zich nog het hoofd over breken. Volgens Zweedse artsen zou stuifmeel goede resultaten (en soms opzienbarende resultaten) opleveren bij de behandeling van de meest uiteenlopende ziekten, als encefalitis, hepatitis, bronchitis, prostatitis, reuma en zelfs enige vormen van sclerose.

In Die Biene juni '72 lasen we een brief van een lezer, die in de Westwälder Zeitung een artikel over de geneeskraft van stuifmeel had gelezen. Hij schrijft: Ik ben van mening, dat tal van mensen tegenwoordig veel geld naar de apotheek brengen voor geneesmiddelen en vitaminen. Voor ons, imkers, ligt het echter voor de hand, dat we onze eigen imkerij-producten gebruiken. Ons grote imkersgezin zou er, meen ik, wel bij varen, als u in „Die Biene” vooral iets wilde schrijven over het winnen en het gebruik van stuifmeel. In het bijzonder zou ik graag willen weten of het stuifmeel, zoals de bijen dat verzamelen, gegeten kan worden. Of is vooraf een behandeling van het stuifmeel nodig?

Dr. Dreher schrijft in zijn antwoord: U hebt een belangrijk hoofdstuk van onze imkerij aangesneden, waaraan de imkersbladen en de verenigingen te weinig aandacht besteden. Dat is historisch misschien wel verklaarbaar. Tegen het einde der vijftiger jaren werd er nogal wat ophef gemaakt van koninginvoedersap en stuifmeel.

Inplaats van de overdrijvingen aan de kaak te stellen en de goede kern naar voren te brengen, wierp men bij ons het kind met het badwater weg. Koninginnesap en stuifmeel werden zó aan de kaak gesteld, dat je je belachelijk maakte als je er nog over sprak.

Wat de praktijk betreft het volgende: Stuifmeel oogsten we van onze volken door een stuifmeelval voor het vlieggaat aan te brengen. Het beste is, na drie dagen de stuifmeelval weg te nemen en die voor een ander volk te plaatsen. Het te lang aftappen van het stuifmeel vermindert de honingopbrengst en verzwakt de volken. Na drie dagen het stuifmeel afgetapt te hebben, moet men het volk een week of anderhalve week rust gunnen. Men kan dit stuifmeel vers gebruiken.

Er zijn twee manieren om het stuifmeel houdbaar te maken:

- a. De stuifmeelklompjes vlak uitspreiden en drogen, omdat het anders schimmelt en bitter en soms zelfs giftig wordt. Gedroogd stuifmeel kan men in de koffiemolen malen. Maar het is niet aan te bevelen om zulk stuifmeel langere tijd te bewaren omdat het vet in het stuifmeel dan ranzig wordt en er ook andere chemische omzettingen plaats vinden. Luchtdicht afgesloten en in de koelkast opgeborgen kan men zulk stuifmeel langer bewaren.
- b. Het gemalen of ongemalen stuifmeel wordt, (vers of gedroogd) overgoten met dun vloeibare honing. De honing moet geheel in het stuifmeel doordringen en hij conserveert het stuifmeel dan in voldoende mate.

De Fransen nemen per dag tot 15 gram stuifmeel. Ik vind dat echter van het goede wat teveel. In ieder geval moet men met kleinere hoeveelheden beginnen, bv met een opgehoopte theelepels vol, en langzamerhand kan men dan grotere hoeveelheden nemen. De ene mens verdraagt ook meer dan de andere. Bovendien speelt stellig ook de plant, waarvan het stuifmeel afkomstig is, een rol omdat iedere plant zijn eigen speciale werkzame stoffen heeft aldus Dr. Dreher.

Aalster methode in Zwitserland

In Blauwe maart '73 vonden we een samenvatting van „de werkwijze met stapelkasten in Nederland”, geschreven door de heer J. J. Speelziek te Apeldoorn en geïllustreerd met foto's van de heer J. Mommers. Deze publikatie komt mooi op tijd. De Zwitsers hebben immers van ouds van achteren behandelbare kasten, die zonder tussenruimte en meest in twee rijen bovenelkaar in de stal staan.

In januari 1973 kwamen een kleine honderd Zwitserse imkers bijelkaar om te praten over stapelkasten, zoals onze simplex en spaarkast. Ze streven naar een genormaliseerde kast. Meteen rezen natuurlijk een aantal vragen. Moeten de honingkamerramen dezelfde maat hebben als de broedkamerramen of moet je voor de honing lagere ramen nemen? Welke afmetingen moeten die ramen hebben? De ramen van de te ontwerpen kast moeten geslingerd kunnen worden in de bestaande slingers. We vonden het aardig dat Nederlanders een compleet voorbeeld van een bedrijfsmethode voor zulke kasten leverden, met foto's van de spaarkast en de zesramer erbij.

Oudere imkers, opgepast!

In Duitsland is natuurlijk óók veel geschreven over de in 1972 flink gestegen honingprijzen. Een interessant verschijnsel is daarbij naar voren gebracht. In NWD januari '73 schreef Runte, dat de prijs, die de imker voor zijn honing vraagt, samenhangt met (schrik niet!) de leeftijd van de verkopende imker. Imkers boven de 70 jaar verkochten hun honing voor DM 3,50 of DM 4,—. De imkers van boven de 40 jaar waren wat duurder, ze verkochten hun honing voor DM 4,— of DM 4,50. De imkers beneden de 40 jaar waren het duurst, hun honing kostte DM 5,— of DM 6,—.

In Die Biene van maart '73 bevestigt Dr. Dreher, dat oudere mensen wat trager van gedachten veranderen, dat ze zich minder snel aan gewijzigde omstandigheden aanpassen en dat ze wat meer weerstanden moeten overwinnen om hun klanten een hogere prijs te vragen dan de vorige keer. Omdat we onder de imkers veel oudere mensen tellen, is het begrijpelijk, dat onze honingprijs een heel eind achter de werkelijke marktsituatie aanhinkt, vindt Dr. Dreher. In hetzelfde blad wijst Müngersdorff erop, dat de honingprijs wel belangrijk is gestegen, maar dat in 1972 de oogst matig tot slecht was. Per potje kreeg de imker wel een hogere prijs, maar hij had veel minder potjes te verkopen en uiteindelijk kreeg hij dus niet meer geld in zijn buidel.

Bijenfilms

Er zijn veel meer films over het bijenleven en over het houden van bijen gemaakt dan we weten. De Bee Research Association heeft er een lange lijst van samengesteld en die telt al 67 bladzijden. Zij noemt dit echter nadrukkelijk een voorlopige lijst en zij houdt zich aanbevelen voor opgave van films, die daarop nog niet voorkomen. Als de lijst min of meer volledig is geworden, hoopt zij een volledige lijst van bijenfilms te kunnen publiceren. Het adres voor opgaven is: Bee Research Association, Hill House, Chalfont St. Peter, Gerrards Cross, Bucks, England, SL 9, ONR. Op dat adres is de voorlopige lijst ook te krijgen voor 50 p.

Een eeuw geleden

Het jaar 1873 begon goed voor de imkers. In de Leeuwarder Courant van 11 maart van dat jaar stond het volgende bericht: De staat der bijen is over het geheel gunstig te noemen. Ze zijn gezond — een gevolg vooral van den zachten winter waardoor ze in staat waren om

nu en dan eens uit te vliegen en zich te reinigen. De korven zijn meerendeels goed bevolkt en er is nog honing voor geruimen tijd aanwezig, zoodat er in het voorjaar heel weinig gevoederd zal behoeven te worden, en de vooruitzichten dus allezins bevredigend zijn.

AFDELINGSNIEUWS

HET 60-JARIG BESTAAN VAN DE AFDELING AMSTERDAM

Onder welhaast ideale weersomstandigheden vierde de afd. Amsterdam op zaterdag 15 september haar 60-jarig bestaan in haar verenigingsgebouw op het terrein van het nieuwe bijenpark. Er was veel belangstelling. De vereniging werd officieel vertegenwoordigd door de alg. voorzitter Mr. L. R. J. Ridder van Rappard, de Hr. B. C. Dekker H.B. lid voor Noord-holland, de Hr. C. Pater Jzn. als lid van het Dagelijks Bestuur en de Hr. G. v. d. Weert, alg. secretaris.

In zijn welkomstwoord schetste de voorzitter van de afdeling, de Hr. J. Fleurbaay in het kort wat er in het tijdsverloop van 60 jaar, dank zij veler inspanning was bereikt. Ter ere van de nagedachtenis van de man die steeds opnieuw voor de belangen van de vereniging op de bres had gestaan en wie men veel dank was verschuldigd — Dr. W. Sieger — namen de aanwezigen enkele ogenblikken stilte in acht.

De Hr. J. J. Bosma gaf een overzicht van de totstandkoming van dit park en de vele die daaraan zijn voorafgegaan.

Bijenhouden in een stad als Amsterdam was altijd een moeilijke zaak en het werd onmogelijk toen de politieverordening het houden van bijen in de stad strafbaar stelde. Aanvankelijk hielden de amsterdamsche imkers bijen op de vreemdste plaatsen, zelfs op zolder. Deze imker bracht met een buis ter lengte van 2½ m. het contact met de buitenwereld tot stand.

Reeds in 1913 sloegen de imkers de handen ineen en huurden een terreintje aan de Haringvlietstraat maar moesten al gauw omzien naar een groter terrein. In die tijd kreeg de afd. Amsterdam ook zijn zelfstandige positie met koninklijk goedgekeurde statuten.

Een vereniging met een vrij groot terrein in exploitatie kan beter zelfstandig zijn.

Door de oprukkende bebouwing waren nog enige verhuizingen noodzakelijk totdat eindelijk door de bemoeiingen van de Hr. R. C. A. Kroes een terrein in Amstelveen kon worden gehuurd waar men hoopte in rust en vrede te kunnen voortwerken.

Het mocht niet zo zijn. Een buurman die bloemkweker was, had veel last van de bijen. Het liep uit op een proces, dat verloren werd, waardoor de vereniging grote schade leed. De imkers verlieten het terrein en hun plaats werd ingenomen door volkstuinders. Deze moesten wel lid zijn van de imkersvereniging maar

het waren papieren leden. Het belang van de tuinders liep vaak niet parallel met dat van de imkers wat tot onaangenaamheden leidde die zo hoog opliepen dat enige imkers een eigen terreintje huurden in de Bosbaan waar nu de roeibaan ligt.

Een vereniging in een vereniging is ook geen oplossing, doch te elfder ure bracht levering van de accijnsvrije suiker allen weer bij elkaar.

Toen voor de zesde maal een ander terrein moest worden gezocht besloot men tot een definitieve oplossing.

Door het uitschrijven van een obligatielening kreeg men de beschikking over voldoende geld om een terrein aan de Sloterweg aan te kopen. De Hr. J. J. Bosma kreeg opdracht voor dit park een ontwerp te maken en hij slaagde daarin kennelijk zo goed dat Dr. W. Sieger het terrein achter dit bijenpark aankocht, de Hr. Bosma opdracht gaf ook voor dit terrein een ontwerp te maken, waarna hij, na uitvoering daarvan het terrein ter beschikking van de vereniging stelde. (Zie de gekleurde plaat gevoegd bij het okt.no. 1938 van het Groentje). Op dit terrein hebben imkers en volkstuinters elkaar gevonden. Toen in 1965 het achterterrein van dit park werd onteigend was de samenwerking zo goed dat men besloot bij de inrichting van het nieuwe park het samenspel van imkers en tuinliefhebbers te handhaven.

Dat dit alles kon worden tot stand gebracht is voornamelijk te danken aan de grote investering in 1937 door Dr. W. Sieger. Ter ere van deze grote man stelde spr. voor het terras voor het clubgebouw te dopen: Dr. W. Sieger-terras. Een daverend applaus onderstreepte zijn woorden. Heet van de naald bood het H.B. lid voor Noordholland, de Hr. B. C. Dekker, aan de letters voor de naam van dit terras in ceramiek te leveren, wat opnieuw aan de aanwezigen een klatezend applaus ontlokte.

Mr. L. R. J. Ridder van Rappard, vervolgens het woord voerende bracht in herinnering hoezeer hij aan de afd. Amsterdam was vermaagschapt. Immers door de stichting van dit unieke bijenpark in 1937 was de mogelijkheid geschapen in Amsterdam een internationaal congres te houden. De oorlog stak een spaak in het wiel maar in 1949 was het dan toch zo ver. Met de onmisbare medewerking van de amsterdamse leden de HH. J. A. L. van Blommestein, R. C. A. Kroes, A. Helffer en van Otterlo werd aan de buitenlandse deelnemers een bijenpark getoond dat er zijn mocht. Het bezoek aan het bijenpark groeide zelfs uit tot het grootste propagandapunt van het congres. Toen is ook besloten tot stichting van een z.g. Bijen-U.N.O. Zelfs de naam daarvoor is in Amsterdam bedacht. Het werd „Apimondia" waarvan op dit moment 52 landen lid zijn. Ondanks deze nauwe betrekkingen met de afd. Amsterdam kwam spr. toch met enige reserve naar de receptie. Tot zijn grote opluchting hoorde hij echter van de Hr. Bosma dat onenigheid hier niets nieuws is. Mocht spr. in de enige jaren geleden gehouden alg. verg. iets te veel hebben gezegd, dan kwam hij nu bij deze feestelijke gelegenheid de verzoenende hand reiken. Immers kwaad worden is iets menselijks, kwaad blijven is echter een kwalijke zaak. Als blijk van waardering voor het vele, door de afd. Amsterdam in de afgelopen 60 jaar verrichte werk bood de Hr. van Rappard namens het Hoofdbestuur een 16-raams boogkorf aan ter completering van het bijenmuseum.

Een ongedwongen samenzijn, waarbij er tevens gelegenheid was het park in zijn herfsttooi in ogen-schouw te nemen besloot deze middag. W.

ZATERDAG 6 NOVEMBER STICHTSE HONINGKEURING EN IMKERMIDDAG IN BUNNIK

De jaarlijkse Stichtse Prov. Honingkeuring wordt ditmaal gehouden op zaterdag 6 nov. a.s. en wel in Bunnik op de bekende plaats Hervormd Centrum aan de Stationsweg in Bunnik tegenover de R.K. Kerk.

Inleveren van de inzendingen op dezelfde dag zaterdagmorgens van v.m. 9 uur tot 11 uur in Hervormd Centrum. Voor de rubrieken, keuringsnormen etc. zij verwezen naar de oktobernummers van Bijennieuws van de voorgaande jaren of naar het landelijk reglement wat staat in het sept.nummer van het Groentje 1973 en wat dit jaar aangepast is aan het prov. reglement van voorgaande jaren.

Naast de normale honing-rubrieken ook weer de rubrieken experimentele vormgeving en de nieuwe rubrieken vlechtwerk en siervlechtwerk. U weet dat naast de individuele prijzen die te behalen zijn er ook nog de afdelingswisselbeker is, vorig jaar gewonnen door de afdeling Driebergen. Iedereen mag meedoen met deze Stichtse Honingkeuring mits tijdig ingezonden, en volgens het reglement.

Aanvang der Stichtse Imkerdag 's middags om 2 uur waarbij een bekend spreker uw aandacht zal vragen over een actueel onderwerp, uitslag en prijsuitreiking der Stichtse Honingkeuring en bezichtiging der Honingtentoonstelling.

Nadere informatie over deelname, het bezoek is gratis, bij de Adm. der afd. Bunnik-Houten e.o. Achterdijk 22, Bunnik, tel. 03405-1305 en in het oktobernummer van BIJENNIEUWS wat op aanvraag gratis verkrijgbaar is.

STICHTSE HONINGMARKT

Op de laatste Utrechtse groepsvergadering is besloten jaarlijks in het Sticht een HONINGMARKT te houden, en deze te doen organiseren door de afd. Bunnik-Houten. Voor het eerst zal deze gehouden worden in de tweede week van mei 1974 mede als onderdeel van een driedaagse tentoonstelling in het kader van het 25-jarig bestaan der afd. Bunnik-Houten. Meerdere berichten hieromtrent volgen nog. C.P.

Afd. BUNNIK/HOUTEN

In aug. werd door de cursisten van diverse cursussen der afd. Bunnik-Houten een excursie gemaakt naar de Honingzemerij in Boxtel en 's middags naar de Proefbijenstand Ambrosiushoeve waar o.l.v. dhr. van Os een bijzonder leerrijke en interessante excursie over de tuin werd gemaakt.

Begin sept. maakten de cursisten (57 personen sterk) een excursie naar het Carnica-Koninginneteltstation op Schiermonnikoog. Dhr. Geskes gaf hier een zeer gewaardeerde en duidelijke toelichting over de Carnica's. Op de heenreis was er eerst een practijklus

op de heide bij de volken der afdeling en 's middags werd een bezoek gebracht aan het bijenpark van de afd. Assen. Jammer genoeg was de tijd te kort om hier alles voldoende tot z'n recht te doen komen.

Eind oktober begint er weer een cursus voor gevorderde imkers in Bunnik en in februari 1974 weer voor beginners, alsook een cursus Teelt van Klein Fruit.

Men kan zich aanmelden bij de afd. Bunnik e.o. Achterdijk 22, Bunnik, tel. 03405-1305. Wederom konden 3 nieuwe leden ingeschreven worden. C.P.

**Afd. DOETINCHEM
15 NOVEMBER 1973**

Lezing met verduidelijking op het bord (geen duisternis) van de ons allen zo bekende Heer L. P. Scharwächter uit Renkum over de voortreffelijke en profijtelijke „methode van den Brink”, waarna gezellig samenzijn en verloting van waardevolle, waardeloze en vreemdsoortige zaken onder de deskundige leiding van ons reeds befaamde bestuurslid J. Kastein, te houden in café Dimmedal (parkeerruimte achter) aan de Terborgseweg 57 te Doetinchem (dichtbij het hoofdstation N.S.) op donderdag **15 november 1973** te 20.00 uur precies.

Alle imkers, zonder onderscheid van geloof, politiek, ras, kunne en organisatie, welkom!

Verder gelegenheid zich op te geven voor het **gezamenlijk bijenkast-timmeren** met gebruik van de modernste en vervaarlijkste machines (alles eigen risico), georganiseerd door Kring „De Achterhoek”, onder de ervaren leiding van de opper-timmermeester J. van Arragon, Voorzitter van onze afdeling, Terborgseweg 7 Zelhem.

F. B. Blaisse,
secr. afd. Doetinchem e.o.

VERSLAG DEELNAME JAARBEURS GRONINGEN

We kunnen zonder meer vaststellen dat onze deelname een groot succes is geweest. De grote interesse van zo veel mensen in onze hobby werkt enorm stimulerend. Er werden duizenden vragen gesteld en beantwoord.

Onze meer dan 20 standhouders zeggen we bij deze nogmaals dank.

Enkele cijfers:

Honingverkoop 213 potten (à f 3,50).

Kaarsenverkoop 90 kg.

Aanmeldingen nieuwe leden: 3.

Aanmeldingen voor cursus bijenteelt: 7.

Aanmeldingen voor filmavond: 41.

secr. afd. Groningen.
W. J. Faber,

IN MEMORIAM

Op 9 augustus overleed ons trouwe lid

J. H. STRIPER

in de ouderdom van 76 jaar.

Hij was meer dan 50 jaar lid van onze vereniging en ontbrak op geen enkele vergadering.

Dat hij moge rusten in vrede.

Bestuur en leden van
afd. Nw. Schoonebeek.

Met grote verslagenheid moesten wij vernemen dat na een kortstondige ziekte op 14 aug. 1973 overleed onze oud-secretaris de Heer

J. C. WATER

in de leeftijd van 66 jaar.

Hij voelde zich tot het laatst met zijn bijen en het wel en wee van onze vereniging verbonden. In hem missen wij een zeer actief lid.

Bestuur en leden van
afd. West-Friesland.

Tot onze grote ontsteltenis ontvingen wij het bericht dat ons medebestuurslid de heer

N. J. WOORTMAN

op zaterdagavond 1 september is overleden. In de nog korte tijd dat wij met hem mochten samenwerken hebben wij hem leren kennen als een bijzonder prettige collega, die altijd zeer enthousiast was voor alles wat de bijenteelt betrof. Nieuwe plannen voor het smeden van een hechtere band tussen de leden van de afdeling ondersteunde hij steeds van ganser harte. In ons bestuur — maar ook als mens en vriend — zullen wij Woortman ten zeerste missen. Afd. Eindhoven.

Naast alle moderne materialen voor de bijenteelt kunnen wij u ook leveren diverse soorten honing van o.a. KOOLZAAD- en KLAVERHONING.

Vraagt onze materialen en/of honingprijslijst even aan. Wij zenden u die omgaand gratis toe.

Wilt u voor de feestdagen KAARSEN MAKEN?

Wij kunnen u uit ruime voorraad leveren de kunststraat hiervoor á f 10,80 per kg. en gemaakt van 100% pure bijenwas.

Tevens diverse soorten PIT VOOR KAARSEN hebben wij voorradig voor lage prijzen.

BIJENSTAND H. T. VAN DAM & ZONEN

Jubbega Friesland — Telefoon 05165 - 382

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar . . .

HONINGZEMERIJ W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50 elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: Simplexkasten dubbelwandig, in prima staat, met broed- en honingkamer, dak met zwaar zink, geschilderd groen met witte banden, dus kant en klaar, een sieraad op uw bijenstal f 55,—.

Spaarkasten: met dubbele broedkamer of broed- en honingkamer geheel groen geschilderd of groen met witte banden f 62,50.

Ronde korven: nieuw f 23,50, gebruikte in prima staat f 16,—. Honingslingers, Bijenkap of sluier. Dathepijpen, Honingzeven, Ontzegelmessen en verder alles wat voor een bij en een bij nodig is.

Bijenpark Brulleman, sinds 1896, Zandpad 42a, Breukelen. Telefoon 03462-1303. Van ouds bekend.

TE KOOP: Antieke wasvormen en emmers, van rood koper. Drents boerenkastjes en Strokastjes, Weegschaal met geel koperen gewichten. Alles in zeer goede staat.

Bijenpark Brulleman, sinds 1896, Zandpad 42a, Breukelen. Telefoon 03462-1303. Van ouds bekend.

TE KOOP: Bijenvolken in korven en kasten of op zesramen, sterke gezonde volken.

Bijenpark Brulleman, Breukelen.

Telefoon 03462-1303. Van ouds bekend.

GEVRAAGD: Bijen in korven en kasten, complete bijen parken en standen, slingers, korven gebruikt of nieuw, kasten, koninginneroosters, bisschopsmutsen en verder alles wat u verkopen wilt. Wij halen het bij u aan huis af, en betalen contant. Meer dan 75 jaar doen wij dit reeds.

Bijenpark Brulleman, Breukelen, Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: Amerikaanse Langstrothkasten compleet met ramen en moerrooster, wit geschilderd f 45,—.

Glazen kast, dubbelwandige ruiten voor 20 simplexramen.

Uitgebouwde simplexramen voor broed- en honingkamer.

Koninginneweekkast voor 10 volken op 5 ramen.

Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 03462-1303.

WIJ KOPEN: Inlandse bijenhoning, Ruwe- & zuivere Bijenwas. Propolis. Honing- en Waszemerij „ARKADIA”, Lochem. Telefoon 05730-1827/2219.

Het Zeister Kruidenhuis koopt al uw hollandse honing tot f 4,50 per kg. Bergweg 43a, Zeist. Tel. 03404 - 2 11 07.

TE KOOP GEVRAAGD: Hollandse honing, Koolzaad f 3,50 per kg. Andere honing prijs op aanvraag.

C. Jonker, Origenesstraat 24, Apeldoorn. Tel. 05760 - 6 18 22.

TE KOOP: Omniaflacon per doos 76 stuks f 14,20 per stuk f 0,20.

C. Jonker, Origenesstraat 24, Apeldoorn. Tel. 05760 - 6 18 22.

TE KOOP: wegens omstandigheden 70 prima gezonde bijenvolken. Tevens afstandsrepen f 1,50 per paar.

S. Aardema, Molenlaan 29, Ureterp (Fr.).

EXTRA AANBIEDING: Pure honingbonbons f 0,85 p. 100 gram. Honinglikeur vanaf f 4,50 per fles.

Honing en Waszemerij „DE BIJENKORF” Eemnes.

Telefoon 02153-6704.

TE KOOP GEVRAAGD: Ruwe en Zuivere Bijenwas.

Honing en Waszemerij „DE BIJENKORF” Eemnes.

Telefoon 02153-6704.

TE KOOP: Prima sterke bijenvolken in kasten korven en op ramen. Bijenstand „DE BIJENKORF” Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02153-6704.

VOOR ALLE IMKERSARTIKELEN naar Bijenstand „DE BIJENKORF” Eemnes. Telefoon 02153-6704.

Prijscourant op aanvraag.

Tevens hebben wij nog wat honing voor de wederverkoop.

TE KOOP GEVRAAGD: Bijenvolken zowel korven en kasten en verdere imkersbenodigdheden. Alles tegen contante betaling en aan huis afgehaald.

Bijenstand „DE BIJENKORF” sinds 1897 Meentweg 103, Eemnes. (Utr.). Telefoon 02153-6704.

PERSDOEKEN voor honing en was.

O. J. v. d. Baan, touwslagerij Drachten. Tel. 05120-12004.

GEVRAAGD: Oude Bijenteelboekjes, maandschriften en jaargangen in de Nederlandse en Duitse taal. Brieven aan: A. P. Posthumus, Bergweg 21, Veenendaal (U.).

TE KOOP GEVRAAGD: klaver- en koolzaad f 3,50 per kg.

P. Reiding, Merelstraat 6, Leeuwarden.

TE KOOP GEVRAAGD: een zestal goede opzetters in standaardkasten. Lubbers, Iepenlaan 19, Rijnsburg. Telefoon 01718-73550.

AANGEBODEN: Complete jaargangen buitenlandse bijenbladen. (ABJ, Gleanings, Scottish, Imkerfreund enz. enz.). Vraag s.v.p. volledige prijslijst.

J. Spaans, Potgieterstraat 28, Putten (Gld).

TE HUUR GEVRAAGD door imker: hobbyruimte, met mogelijkheid tot inrichten als weekend-verblijf, omgeving Tiel.

G. Battenberg, Postbox 1561 Amsterdam.